

Vlekken van een luipaard Over mannen in Afrika.

Aernout Zevenbergen

Uitgeverij Mets & Schilt,
Amsterdam, 2007

Hoe ziet het leven van een man in Afrika eruit? Wat betekent mannelijkheid op het Afrikaanse continent? Aernout Zevenbergen gaat in 'Vlekken van een Luipaard' op zoek naar het antwoord. De schrijver hanteert in zijn relaas een stroom van verhalen over vaderschap, liefde, religie, alcoholmisbruik, de dood, tradities, (homo)seksualiteit, masturbatie, verwesterlijking, geweld,... Dit is slechts een greep uit de onderwerpen die aan bod komen. De auteur speurt gretig naar de intiemste zielenroerselen van mannen en vrouwen. Aan de hand van tientallen - korte of langere - individuele verhalen uit alle uithoeken van het Afrikaanse continent schetst Zevenbergen wat het betekent om man te zijn in de eenentwintigste eeuw. De algemene teneur van het boek is duidelijk: het is een verwarrende tijd voor Afrikaanse mannen. De oude samenleving brokkelt af, en niemand heeft een idee van wat er eigenlijk in de plaats komt. De zingeving is zoek.

Wat is de hoofdbestemming van het individu? Ook deze vraag wil de auteur graag beantwoord zien. In heel wat Afrikaanse landen komt Zevenbergen tot eenzelfde vaststelling: het individu betekent niets, de groep is alles. De groep helpt je overleven, dus help jij de groep overleven. In die optiek is het gezin - als hoeksteen van de samenleving - een westers concept. De structuur van de Afrikaanse samenleving is van oudsher gebaseerd op familiebanden. Op die manier was er altijd weinig ruimte voor een 'westerse ontplooiing van het individu'. Die situatie verandert nu, en mondt uit in individualisme, materialisme en consumentisme.

De fragiele Afrikaanse samenlevingen worstelen met de uitwassen van die snelle transformatie, want de eigen cultuur en tradities verdampen. De fundamenten van de samenleving verdwijnen, familiebanden en dorpsstructuren eroderen. Aids, werkloosheid en misdaad hollen de traditionele samenleving verder uit. De traditionele rol van de man als belangrijke schakel in de familie staat onder druk. Zijn mannelijkheid wordt mee aangetast, hetgeen doorgaans als problematisch wordt ervaren.

Het journalistieke relaas van Zevenbergen herbergt een schat aan anekdotische en historisch informatie. Onderweg spreekt hij onder meer met een aantal werkloze jongemannen in Louisvale. Opgemerkte haltes zijn ook het bezoek aan de laatste geëmigreerde Grieken in het Congolese oerwoud, of het soldaat maken van een fles cognac met een groep motorrijders in Soweto. In Swaziland luistert Zevenbergen naar het verhaal van prinses en prinsessen, in Manjaray leert hij een les in eenvoud, en in Mombasa krijgt hij een lift van een truckchauffeur met Hutu-roots.

In het kader van onderzoek naar vrouwenrechten en gendergelijkheid komt dit boek - over het leven van Afrikaanse mannen - heel gelegen. Ontwikkelingsorganisaties en vrouwenbewegingen richten vaak al hun aandacht op de verbetering van de positie van de vrouw. Vrouwen in ontwikkelingslanden worden veelal in een slachtofferrol gedrukt, en mannen in de rol van boeman. Gendergelijkheid gaat echter over vrouwen én mannen. Over hun gezamenlijke rechten en verantwoordelijkheden, maar ook over respect voor elkaar. Emancipatie werkt bevrijdend, ook voor de man.

Tijdens zijn vier jaar durende zoektocht naar moderne mannelijkheid in Afrika werd de auteur

meer dan eens met zichzelf geconfronteerd. De auteur toont zich kwetsbaar. Dat maakt van 'Vlekken van een Luipaard' een mooi en persoonlijk boek. De zoektocht naar moderne mannelijkheid eindigt noch optimistisch, noch pessimistisch. Een verhaal is immers nooit af. Er is altijd ruimte voor een nieuw hoofdstuk.

Petra Debusscher

Vakgroep Politieke wetenschappen, UGent